

וקיימא כימה להדי רישא. פי' בקונט' דכימה זנב טלה דלאמר בצרכות (דף נח:). ולא דק אלא אמרינן התם דעש זנב טלה אלא שכימה סמוכה לה ואומר הב לי בניי ומה שפי' בקונטרס דזיוס ראשון של אדר בסוף שעה עשירית קיימא כימה בצלמט הרקיע קשה לפועלים לא אמו מדברא עד לאת הכוכבים כדפי' צריש הפועלים (לעיל דף פג:) ותו דבסוף י' שעות הן עוד היום גדול ואין נראה הכוכבים ומשמע שכל ליתן סימן לאריסין להכיר שעה שיצאו מן השדה וזה דוחק לומר דה"ק כשיחזיק לילה אז רואין למפרע שצטפת הליכתן הימה כימה להדי רישייהו ונראה לפרש דלמו אריסי מדברא צתחילת הלילה וקיימא כימה להדי רישייהו היינו צתחילת שצט ואז כלה זמן הזרע והא דלאמר כפי' כל הקרצנות (מנחות דף פה. ויש ד"ה זורע) שהיו זורעים קודם הפסח ע' יום וזה חמשה יומי צמון שצט התם שקרקע חסונה היא שזרעין צה לצורך העומר נמשך שם ימי הזרע יותר א"י צתחילת שצט של חמה הוא דקיימא כימה להדי רישייהו ואין תחילת של שצט של חמה מתחיל צרוז שניס יותר מע' יום לפני הפסח: (י) **יודא** ביה אספסתא ועבדא. לא הוה כריך למימר שדא ציה אספסתא דלאלו הכי מלי למימר אילו הוה זרע אספסתא הוה עבדא אלא מעשה הוה הכי:

מוסף רש"י

דאמר בתרי דימי הוי חזקה. דלאמר במסכת יבמות (סד:) בשאלת לראשון ומת' לני ומת' לניש' לא משאל דבתרי זמיני הוי חזקה (בתבובות נה:). בתלת דימי הוי חזקה. ביבמות (סז) בשאלת לראשון ומת' לניש' ומת' לניש' תשאל, לניש' לא תשאל, דעד תשאל וימני לא הוי מחזקה לקבור את גבליה (סנהדרין פא:). חורף. עת זרע עטרים וקטנית המריצין להחשיל מהר. קור קשה מחורף: בראשית ה' כב. ויש שורש חצי כסלו וסבת וחצי שבט קור. חצי שבט כ"ו חורף. קרין. הוא זמן לקיטת תלמיס וזמן שמיצבים אותו בשדות ושמו קר כמו (ש"ב נו) הלחם והקץ לחולל הערים (בראשית שט:). היום. הוא סוף ימות המדבר שהעולם חס ביותר כמו שנינו במסכת יומא (נט:). שלי קייטא קשי מקייטא (שם). מגבת פורים. מעת שנוינן האבאן מני העיר לחק לעניים למערת פורים. לפורים. כולה ימנה לעניים דפורים. ועיל עתה. ואין מדיקדקין בדבר. לומר ידים פחות והמותר יכול לבסס על זקקה (שם).

עטס ראשונה ושניה. זרעה ואכלה חגב או נשדפה חוזר וזורעה שנית ואם אינו זורעה אינו מנכה לו אפילו היא מכת מדינה: פלוגתא דרבי ורשב"ג גבי נשואה לראשון ומת' לשני ומת' במסכת יבמות: **מזי אמר ליה בעל הקרקע כל יומי זרע זרע ואילו.** כלומר כל זמן הזרעה חוזר וזורעה שמה לא הגיע זמן: **ועד אימת.** הוי משך זמן הזרעה: **עד זמן דכי אסא אריסא מדברא.** וכנס לבית בזמן שהן רגילין ליכנס דהיינו לאחר תשע שעות ציוס. קרוז לסוף העשירית קיימא כימה שהוא זנב טלה להדי רישייהו צראש כל אדם דהיינו בצלמט הרקיע שנראה לכל אדם כאלו הוא על ראשו והן הן ימי אדר. לפי שבגלגל קבועין בו שנים עשר מזלות וזהו סידרן טש"מ סא"ב מע"ק ג"ד ולעולם ששה עילין וששה שוקעין ניסן לעולם צתחילת עלות השחר טלה מתחיל לעלות ומאזניס שוקע וצ' שעות המול שוהה לעלות לאחר שמי שנת העולה גמר עלייתו והשוקע שנת שיקועו נמלא השעה עולים בשמים עשרה שעות ציוס וששה בלילה כל ימי ניסן ראש טלה מתחיל לעלות ובאזיר שור ובסיון תאומים וכן הסדר נמלא צאלד מול דגיס מתחיל לעלות צבוקר סוף צ' שעות טלה מתחיל לעלות ולסוף ארבע גמר עלייתו ושור עולה לסוף שש גמר שור עלייתו ומתחיל תאומים לסוף שמונה גמר תאומים ומתחיל סרטן ונמלא ראש טלה בצלמט שהרי עברו שש שעות משהתחיל ובשש שעות ראשו מגיע לצלמט שהרי שמתחיל עליית המול עד תחילת שיקועו שנים עשר שעות נמלא שמשעה שמתחיל לעלות עד ו' שעות מגיע לצלמט הרקיע ולסוף שמונה שעות משעלה הוי זנבו בצלמט הרקיע נמלא צאלד זנב טלה בסוף שעה עשירית בצלמט הרקיע הוא הכי אמרינן במסכת צרכות בפרק הרוואה (דף נח:) שכימה צונב טלה הוא: **חלי תשרי וכו'.** שש תקופות שהוצטחו לנת ונינו קמפרש: קליר. כנגד זרע זה צתחילת גשמים זה צתחילת החמה. וקץ כנגד חורף וחורף הוא חזקו וחורף של סתיו וימי אינה לשון (איוב טו) כלשר הייתי צימי חרפי חזקו ועיקרי. קיץ הוא חזקו של יבש ועל שמיצבין צלותו פרק תמרים ותאנים לקיטות והן נקראין קיץ כדכתיב (שמואל ב טו) הלחם והקץ לחולל הערים וגו'. קור הוא סופו של סתיו וכן חוס סופו של שמש.

וכן כל אחד שני חדשים י"ב חדשים לששה עמים: **מחילת תשרי.** מתחיל לנטות שני חדשים בכל עת: **מאן קמיל.** במשך ימי הזרע למי שצא לאחר זריעתו: **ר"ש.** שמה מן מרחשון ואומר מרחשון וכליו וכו'. **אספסתא.** לשון חזקו וימני כימה להדי רישייהו ונראה לפרש דלמו אריסי מדברא צתחילת הלילה וקיימא כימה להדי רישייהו היינו צתחילת שצט ואז כלה זמן הזרע והא דלאמר כפי' כל הקרצנות (מנחות דף פה. ויש ד"ה זורע) שהיו זורעים קודם הפסח ע' יום וזה חמשה יומי צמון שצט התם שקרקע חסונה היא שזרעין צה לצורך העומר נמשך שם ימי הזרע יותר א"י צתחילת שצט של חמה הוא דקיימא כימה להדי רישייהו ואין תחילת של שצט של חמה מתחיל צרוז שניס יותר מע' יום לפני הפסח: (י) **יודא** ביה אספסתא ועבדא. לא הוה כריך למימר שדא ציה אספסתא דלאלו הכי מלי למימר אילו הוה זרע אספסתא הוה עבדא אלא מעשה הוה הכי:

מוסף רש"י

דאמר בתרי דימי הוי חזקה. דלאמר במסכת יבמות (סד:) בשאלת לראשון ומת' לני ומת' לניש' לא משאל דבתרי זמיני הוי חזקה (בתבובות נה:). בתלת דימי הוי חזקה. ביבמות (סז) בשאלת לראשון ומת' לניש' ומת' לניש' תשאל, לניש' לא תשאל, דעד תשאל וימני לא הוי מחזקה לקבור את גבליה (סנהדרין פא:). חורף. עת זרע עטרים וקטנית המריצין להחשיל מהר. קור קשה מחורף: בראשית ה' כב. ויש שורש חצי כסלו וסבת וחצי שבט קור. חצי שבט כ"ו חורף. קרין. הוא זמן לקיטת תלמיס וזמן שמיצבים אותו בשדות ושמו קר כמו (ש"ב נו) הלחם והקץ לחולל הערים (בראשית שט:). היום. הוא סוף ימות המדבר שהעולם חס ביותר כמו שנינו במסכת יומא (נט:). שלי קייטא קשי מקייטא (שם). מגבת פורים. מעת שנוינן האבאן מני העיר לחק לעניים למערת פורים. לפורים. כולה ימנה לעניים דפורים. ועיל עתה. ואין מדיקדקין בדבר. לומר ידים פחות והמותר יכול לבסס על זקקה (שם).

וכן כל אחד שני חדשים י"ב חדשים לששה עמים: **מחילת תשרי.** מתחיל לנטות שני חדשים בכל עת: **מאן קמיל.** במשך ימי הזרע למי שצא לאחר זריעתו: **ר"ש.** שמה מן מרחשון ואומר מרחשון וכליו וכו'. **אספסתא.** לשון חזקו וימני כימה להדי רישייהו ונראה לפרש דלמו אריסי מדברא צתחילת הלילה וקיימא כימה להדי רישייהו היינו צתחילת שצט ואז כלה זמן הזרע והא דלאמר כפי' כל הקרצנות (מנחות דף פה. ויש ד"ה זורע) שהיו זורעים קודם הפסח ע' יום וזה חמשה יומי צמון שצט התם שקרקע חסונה היא שזרעין צה לצורך העומר נמשך שם ימי הזרע יותר א"י צתחילת שצט של חמה הוא דקיימא כימה להדי רישייהו ואין תחילת של שצט של חמה מתחיל צרוז שניס יותר מע' יום לפני הפסח: (י) **יודא** ביה אספסתא ועבדא. לא הוה כריך למימר שדא ציה אספסתא דלאלו הכי מלי למימר אילו הוה זרע אספסתא הוה עבדא אלא מעשה הוה הכי:

1 יבמות (כז:) סד: ועיניו אז כמות מג: פנהדרין פא: נה: י. סד: (ב) צ"ל זה יענין. (ג) נרמק הענין בערך אלא החזקו אלא אגודא פי' ר"מ אלן של עברה, (ד) לעיל פא: הענין: רב מינה פי' מ"ק ב. כד: (ה) לעיל עת: (ו) ע"ש: (ז) ולעיל קד: (ח) ע"י חוס' מנחות פה: ד"ה חורף צאלדו יותר.

תורה אור השלם

1 שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו קוב ואלא וימצא בפייהם לשון הרמה כי המה ידעו וידברו ואין מחזירי: צפניה י"ג

הגהות הב"ח

(א) גב' ורעה לא ואילו נ"ב (וחוקף שאר בני באני ודעו וימחו דלאמרי' דודע זרע שלימי ראו לזרעה אלל אם אלל כל בני באני) נמי לא תמחו לית לן למימר שכל בני באני זרעו זרע שלימי ראו לזרעה:

הגהות הגר"א

[א] כפי' מני כו'. נ"ב ד"ק ורמב"ם השמיטה ילא תמחו רק ללא דשמואל וד"ל (ועמ"ס בנהרות על ה"ר"ש ובת"מ פי' ש"כ): [ב] בחשונה תבואה לא כו'. נ"ב וה"ר"ק והרמב"ם גרסו דה"ק: [ג] רש"י ד"ה עבדא ארעא שליחותא בעלי כו'. נ"ב ואפי' זרעה מתחלה שערין היין וכן למ"ש עבדא ארעא כו' ואלו ד"ה עבדא ארעא רבויי ח"מ פי' (ש"ב: [ד] שם ד"ה לא יזרעהו כו' נהנה בשנינו על זה. נ"ב והרמב"ם מנב להיקן דקבלנות אמר ככל עין:

מקל

מקל